

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Karkavitsas.php>

Περιγραφή του Καρκαβίτσα, από τον Γρηγόριο Ξενόπουλο:

«Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1888), ὁ Καρκαβίτσας ἦτο μόλις εἰκοσαετής, ἀδέξιος εἰς τὰς κινήσεις καὶ μᾶλλον ἄκομπος ἢ ἀπέριττος εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, τύπος σχεδὸν κοινὸς νεαροῦ ἐπαρχιώτου ποῦ πρωτοέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ σπουδάσῃ, μὲ τὴν μαγκουρίτσαν του, μὲ τὸ μουστακάκι του, μὲ ἀνήσυχτα μαῦρα μάτια, ὄχι πολὺ εὐμορφα, μὲ κάποιαν ἔκφρασιν πονηρίας εἰς τὴν φυσιογνωμίαν ἐκείνην, τὴν προδίδουσαν τὴν μοραίτικη καταγωγὴν, καὶ μὲ ὠραῖο πλατὺ μέτωπον, τὸ μόνον ἴσως φωτεινὸν χαρακτηριστικόν, τὸ μαρτυροῦν ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ἦτο κάποιος. Καὶ ἦτο ἤδη ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἀφωρεσμένου [...] Δὲν θαυμάζω μόνον τὸν Καρκαβίτσαν ὡς συγγραφέα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαπῶ ὡς ἄνθρωπον. Εἶναι καλός. Οὔτε θὰ ἔβρισκα ἄλλη λέξιν διὰ νὰ τὸν χαρακτηρίσω, ἀπὸ αὐτὴν ποῦ μεταχειριζόμεθα τόσο συχνά καὶ διὰ τόσο πολλούς. Ἀπλοῦς, ἀφελῆς, ἴσιος, δὲν ἔχει οὔτε ταπεινὰ πάθη, οὔτε γελοίους ἐγκωσμούς, οὔτε μίση προσωπικὰ καὶ ἀνόητα, οὔτε κἂν τὰς ἀδυναμίας, τὰς στρυφνότητας, τὰς ιδιοτροπίας ἐκείνας τὰς παιδικάς, ποῦ μερικοὺς ἄλλους "μεγάλους ἄνδρας" τοὺς κάμνουν ἀνυπόφορους. Ποτὲ δὲν ὀμιλεῖ γιὰ τὰ ἔργα του, ποτὲ δὲν προβάλλει ἀπαιτητικὸν καὶ καταθλιπτικὸν τὸ ἐγὼ του. Κάποτε εἶχα γράψει μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὰ Λόγια τῆς Πλήρης του. Τελευταίως εἶχα ἐπικρίνει τὸν Ἀρχαιολόγον του. Ὁ Καρκαβίτσας μὲ εὐχαρίστησε μὲ τὴν ἴδιαν γαλήνην καὶ διὰ τὰς δύο κριτικάς, ἐνῶ ἄλλος διὰ τὴν δευτέραν ἠμποροῦσε νὰ μοῦ θυμώσῃ. Μοῦ ἀρέσει ὁ χαρακτήρ του ὁ ἄκαμπτος, ὁ ἀνένδοτος, ἐκεῖ ποῦ πρέπει, καὶ ὁ μαλακός, ὁ ἐνδοτικότατος, πάλιν ἐκεῖ ποῦ πρέπει. Μοῦ ἀρέσει ἡ ζωὴ του ἡ ἡσυχία, ἡ ἀθόρυβη, ἡ μοναχική, ἡ ἐλεύθερη καὶ ἡ ἀμέριμνη. Μοῦ ἀρέσει ἡ μουρμούρα

του, ὅταν παραπονῆται διὰ τὴν κατάστασιν καὶ τὰ βάζη μὲ ὄλους, πρῶτα πρῶτα μὲ τὸν "ἄθλιον" ἑαυτὸν του. Μοῦ ἀρέσει ἡ φαιδρότης του, ὅταν ακούῃ ἢ διηγῆται ἀστεῖα, ὅταν πειράζῃ μὲ ἀμίμητην τέχνην τοὺς πειραζομένους, καὶ ὅταν ἀνακαινίζεται εἰς ἓνα θαυμάσιον γέλιο ἀπὸ τὴν καρδιά του, πὺ εἶναι νομίζεις ἢ μεγαλυτέρα εὐτυχία τῆς ζωῆς του. Μοῦ ἀρέσει ἡ μελαγχολία του, ἡ κατήφεια καὶ ἡ βουβαμάρα πὺ τὸν πιάνει καμμιά φορὰ μεταξὺ φίλων εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Ζαχαράτου ἢ εἰς τὸ σαλόνι τοῦ Παλαμᾶ, πὺ δὲν ἤξεύρεις ἂν εἶναι θυμός, ἂν εἶναι νύστα ἢ ἂν εἶναι ρέμβη δημιουργίας κανενὸς ἀριστουργήματος.»

(ἀπὸ τὴν Wikipedia)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ο πατέρας μου –μύρο το κύμα που τον τύλιξε– δεν είχε σκοπό να με κάμη ναυτικό.

— Μακριά, έλεγε, μακριά, παιδί μου, από τ' άτιμο στοιχειό! Δεν έχει πίστη, δεν έχει έλεος. Λάτρεψέ την όσο θες, δόξασέ την· εκείνη το σκοπό της. Μην κοιτάς που χαμογελά, που σου τάζει θησαυρούς. Αργά-γρήγορα θα σου σκάψη το λάκκο ή θα σε ρίξει πετσί και κόκκαλο, άχρηστο στον κόσμο. Είπες θάλασσα, είπες γυναίκα, το ίδιο κάνει.

Και τα έλεγε αυτά άνθρωπος που έφαγε τη ζωή του στο καράβι· που ο πατέρας, ο πάππος, ο πρόπαππος, όλοι ως τη ρίζα της γενιάς ξεψύχησαν στο παλαμάρι. Μα δεν τα έλεγε μόνον αυτός, αλλά κ' οι άλλοι

γέροντες του νησιού, οι απόμαχοι των αρμένων τώρα,

[18]

και οι νιώτεροι, που είχαν ακόμη τους κάλους στα χέρια, όταν κάθιζαν στον καφενέ να ρουφήξουν το ναργιλέ, κουνούσαν το κεφάλι και στενάζοντας έλεγαν:

— Η θάλασσα δεν έχει πια ψωμί. Ας είχα ένα κλήμα στη στεριά και μαύρη πέτρα να ρίξω πίσω μου.

Η αλήθεια είναι πως πολλοί τους όχι κλήμα, αλλά νησί ολάκερο μπορούσαν ν' αποκτήσουν με τα χρήματά τους. Μα όλα τα έριχναν στη θάλασσα. Παράβγαιναν ποιος να χτίση μεγαλύτερο καράβι· ποιος να πρωτογίνη καπετάνιος. Και γω που άκουα συχνά τα λόγια τους και τα έβλεπα τόσο ασύμφωνα με τα έργα τους δε μπορούσα να λύσω το μυστήριο. Κάτι, έλεγα, θεϊκό ερχόταν κ' έσερνε όλες εκείνες τις ψυχές και τις γκρέμιζε άβουλες στα πέλαγα, όπως ο τρελοβοριάς τα στειρολίθαρα.

Αλλά το ίδιο κάτι μ' έσπρωχνε και μένα εκεί.

Από μικρός την αγαπούσα τη θάλασσα. Τα πρώτα βήματά μου να ειπής, στο νερό τα έκαμα. Το πρώτο

μου παιχνίδι ήταν ένα κουτί από λουμίνια μ' ένα
ξυλάκι ορθό στη μέση για κατάρτι, με δυο κλωστές
για παλαμάρια, ένα φύλλο χαρτί για πανάκι και
με την πύρινη φαντασία μου που το έκανε μπάρκο
τρικούβεργο. Πήγα και το έριξα στη θάλασσα με

[19]

καρδιοχτύπι. Αν θέλεις, ήμουν και γω εκεί μέσα. Μό-
λις όμως το απίθωσα, και βούλιαξε στον πάτο. Μα
δεν άργησα να κάμω άλλο μεγαλύτερο από σανί-
δια. Ο ταρσανάς για τούτο ήταν στο λιμανάκι τ' Αϊ-
Νικόλα. Το έριξα στη θάλασσα και τ' ακολούθησα
κολυμπώντας ως την εμπατή του λιμανιού που το
πήρε το ρέμα μακριά. Αργότερα έγινα πρώτος στο
κουπί, στο κολύμπι πρώτος· τα λέπια μού έλειπαν.

— Μωρέ, γεια σου, και συ θα μας ντροπιάσης
όλους, έλεγαν οι γεροναύτες, όταν μ' έβλεπαν να
τσαλαβουτώ σαν δέλφινας.

Εγώ καμάρωνα και πίστευα να δείξω προφητικά
τα λόγια τους. Τα βιβλία -πήγαινα στο Σχολαρχείο
Θυμούμαι- τα έκλεισα για πάντα. Τίποτε δεν έβρι-

σκα μέσα να συμφωνή με τον πόθο μου. Ενώ εκείνα που είχα γύρω μου, ψυχωμένα κι' άψυχα, μου έλεγαν μύρια. Οι ναύτες με τα ηλιοκαμένα τους πρόσωπα και τα φανταχτερά ρούχα· οι γέροντες με τα διηγήματα τους· τα ξύλα με τη χτυπητή κορμοστασιά, οι λυγρές με τα τραγούδια τους:

Όμορφος που 'ναι ο γεμιτζής, όταν βραχή κι' αλλάξη και βάλη τ' άσπρα ρούχα του και στο τιμόνι κάτση.

[20]

Το άκουα από την κούνια μου κ' έλεγα πως ήταν φωνή του νησιού μας, που παρακινούσε τους άντρες στη θαλασσινή ζωή. Έλεγα τότε και γω να γίνω γεμιτζής και να κάτσω θαλασσοβρεμένος στο τιμόνι. Θα γινόμουν όμορφος τότε, παλίκaros σωστός· θα με καμάρωνε το νησί, θα με αγαπούσαν τα κορίτσια! Ναι· την αγαπούσα τη θάλασσα! Την έβλεπα να απλώνεται απ' τ' ακρωτήριο ώς πέρα, πέρα μακριά, να χάνεται στα ουρανοθέμελα σαν ζαφειρένια πλάκα στρωτή, βουβή και πάσχιζα να μάθω το μυστικό της. Την έβλεπα, οργισμένη άλλοτε, να δέρνη

με αφρούς τ' ακρογιάλι, να καθαλικεύη τα χάλαρα,
να σκαλώνη στις σπηλιές, να βροντά και να ηχάη,
λες και ζητούσε να φτάση στην καρδιά της Γης για
να σβήση τις φωτιές της. Κι' έτρεχα μεθυσμένος να
παίξω μαζί της, να τη θυμώσω, να την αναγκάσω
να με κυνηγήση, να νιώσω τον αφρό της απάνω
μου, όπως πειράζουμε αλυσοδεμένα τ' αγρίμια. Και
όταν έβλεπα καράβι να σηκώνη την άγκυρα, να
βγαίνη από το λιμάνι και ν' αρμενίζη στ' ανοιχτά·
όταν άκουα τις φωνές των ναυτών που γύριζαν
τον αργάτη και τα καταβοδώματα των γυναικών, η
ψυχή μου πετούσε θλιβερό πουλάκι απάνω του. Τα

[21]

σταχτόμαυρα πανιά, τα ολοφούσκωτα· τα σχοινιά
τα κοντυλογραμμένα· τα πόμολα που άφηναν φω-
τεινή γραμμή ψηλά μ' έκραζαν να πάω μαζί τους,
μου έταζαν άλλους τόπους, ανθρώπους άλλους,
πλούτη, χαρές, φιλιά. Και νυχτοήμερα η ψυχή μου
κατάντησε άλλον πόθο να μην έχη παρά το ταξίδι.
Ακόμη και την ώρα που ερχόταν πικρό χαμπέρι στο

νησί και ο πνιγμός πλάκωνε τις ψυχές όλων και χυ-
νόταν βουβή η θλίψη από τα ζαρωμένα μέτωπα ως
τ' άψυχα λιθάρια της ακρογιαλιάς· όταν έβλεπα τα
ορφανοπαίδια στους δρόμους και τις γυναίκες μαυ-
ροφόρες, απαρηγόρητες τις αρρεβωνιαστικές· όταν
άκουα να διηγούνται ναυαγοί το μαρτύριό τους,
πείσμα μ' έπιανε που δεν ήμουν και γω μέσα· πεί-
σμα και σύγκρυσμα μαζί.

Δεν κρατήθηκα περισσότερο. Έλειπε ο πατέρας
με τη σκούνα στο ταξίδι. Μίσησε κι' ο καπετάν Κα-
λιγέρης, ο Θεός μου, για τη Μαύρη Θάλασσα. Του
έπεσα στο λαιμό· τον παρακάλεσε κ' η μάνα μου
από φόβο μην αρρωστήσω· με πήρε μαζί του.

— Θα σε πάρω, μου λέει, μα θα δουλέψης· το
καράβι θέλει δουλειά. Δεν είναι ψαρότρατα να 'χης
φάϊ και ύπνο.

[22]

Τον φοβόμουν πάντα το Θείο μου. Ήταν άγριος
και κακός σε μένα, όπως και στους ναύτες του. Κάλ-
λιο σκλάβος στ' Αλιτζέρι παρά με τον Καλιγέρη,

έλεγαν για να δείξουν την απονιά του. Ό,τι παστό παλιοκρέατο, μουχλιασμένος μπακαλάος, αλεύρι πικρό, σκουλικιασμένη γαλέτα, τυρί-τεμπεσίρι, στην αποθήκη του Καλιγέρη βρισκότανε. Κί ο λόγος του πάντα προσταγή, αγριοβλαστήμια και βρισίδι. Μόνον απελπισμένοι πήγαιναν στη δούλεψή του. Μα ο μαγνήτης που έσερνε την ψυχή μου έκανε να τα λησμονήσω όλα. Να πατήσω μια στην κουβέρτα, έλεγα, και δουλειά όση θες.

Αληθινά ρίχτηκα στη δουλειά με τα μούτρα.

Έκαμα παιγνίδι τις ανεμόσκαλες. Όσο ψηλότερα η δουλειά, τόσο πρόθυμος εγώ. Μπορεί ο θεός μου να ήθελε να παιδευτώ από την αρχή για να μετανιώσω.

Από την πλύση της κουβέρτας στο ξύσιμο· από το ράψιμο των πανιών στων σχοινιών το πλέξιμο· από το λύσιμο των αρμένων στο δέσιμο. Τώρα στην τρόμπα· τώρα στον αργάτη· φόρτωμα-ξεφόρτωμα, καλαφάτισμα, χρωμάτισμα, πρώτος εγώ. Πρώτος; Πρώτος· τι μ' έμελε; Μου έφτανε πως ανέβαινα ψηλά στη σταύρωση κ' έβλεπα κάτω τη θάλασσα να σχίζεται

[23]

και να πισωδρομεί υποταχτική μου. Τον άλλον κόσμο, τους στεριανούς, με θλίψη τούς έβλεπα.

— Ψε!... έλεγα με περιφρόνηση. Ζούνε τάχα κι' εκείνοι!...

Απάνω στο μεθύσι μου ακούω τη φωνή του καπετάνιου να βροντά δίπλα μου.

— Μάινα πανιά!... Μάινα και στίγγα πανιά!...

Τρόμαξα και τρέχω πίσω από τους ναύτες. Πηδούν εκείνοι στους φλόκους· κοντά και γω. Σκαρφώνουν στις σταύρωσες, απάνω και γω. Σε πέντε λεπτά το μπάρκο έμεινε ξυλάρμενο. Μα ο καπετάνιος δεν έπαυε να φωνάζη, να βρίζη και να βλαστημά.

Τον κοιτάζω, ανάθεμα και κατάλαβα τι έλεγε.

— Μωρέ, τι τρέχει; ρωτάω το διπλανό μου, εκεί που δέναμε τον παπαφίγκο.

— Η τρόμπα, δε βλέπεις; Ο σίφουνας!

Σίφουνας! έφριξα. Ακουστά είχα τα θάματά του· πως σαρώνει ό,τι λάχη στο διάβα του· σχίζει πανιά, ρίχνει κατάρτια, γονατίζει πλευούμενα. Τώρα τον

έβλεπα με τα μάτια μου. Δεν ήταν ένας· ήταν τρεις-
τέσσερες. Οι δύο κατά το Βατούμ· οι άλλοι δίπλα στ'
ανοιχτά. Κ' εμπρός μας ο Καύκασος, σκουντούφλης,
έδειχνε τα χαλαρόφραχτα περιγιάλια του. Ο ουρανός
[24]

συγνεφοσκεπασμένος, η θάλασσα μαυριδερή μ' ένα
ελαφρό τρέμουλο, σαν να είχε ανατριχίλα. Πρώτη
φορά που είδα φοβισμένη τη φιλενάδα μου.

Ο ένας σίφουνας λιγνός, καμαρωτός σαν προ-
βροσίδα ελέφαντα, κρεμόταν στα νερά μαύρος και
ακίνητος. Ο άλλος χοντρός, ολόισος, κόπηκε άξαφνα
στη μέση σαν καπνοκολόνα, σκόρπισε η βάση του
και απόμεινε γλωσσίδι κρεμάμενο από τα σύγνεφα.
Είδα να τεντώνη το λαιμό του εδώ και κει, να κινή
τις φούντες του σαν φιδόγλωσσες, λες και ζητούσε
κάτι στα νερά, και άξαφνα να κουλουριάζεται και να
φωλιάζη στα σύσκοτα. Ο τρίτος όμως, σταχτόμαυ-
ρος, σαν κορμός λεύκας, αφού ρούφηξε και πρήσθηκε
καλά, δραμπαλίστη και βάδισε καταπάνω μας.

— Κάτου, μωρέ! κάτου! ακούω τη φωνή από το

κάσαρο.

Γυρίζω· οι ναύτες είχαν κατεβή. Εγώ, αγκαλια-
σμένος καλά στο κορζέτο, ξεχάστηκα κοιτάζοντας το
θάμα. Γλίστρησα δίπλα στον καπετάνιο. Τον βλέπω
με μάτια γουρλωμένα να κοιτάζει το στοιχειό. Στο
δεξί χέρι κρατούσε ένα μαυρομάνικο λάζο κι' έστεκε
πίσω στο πρυμίο κατάρτι, σαν να το έβανε μετερίζι.
Κοντά ο ναύκληρος γέμιζε βιαστικά το σκουριασμένο

[25]

τρομπόνι και γύρω οι ναύτες κοίταζαν πότε τον ου-
ρανό, πότε τη θάλασσα κερωμένοι.

Ο σίφουνας ωστόσο πλάκωνε φτεροπόδαρος, ρου-
φώντας το νερό και τινάζοντάς το στον ουρανό, μαύρη
καταχνιά κι' αντάρα. Τώρα έλεγες θα μας γδύση
το καράβι ή θα το σηκώση σύσκαρμο ψηλά. Έτσι
έφτασε δυο οργιές μακριά μας. Έφεγγε ολοστρόγ-
γυλος, ξανθοπράσινος, σαν καπνισμένο κρύσταλλο
και μέσα του ανεβοκατέβαινε το έμβολο, λες και
ήθελε να σβήση μεγάλη πυρκαγιά στα επουράνια.

— Βάρα! προστάζει ο καπετάνιος.

Ο ναύκληρος αδειάζει απάνω του το τρομπόνι.

Παλιόκαρφα, μολύβια, στουπιά, όλα χώνεψαν στα πλευρά του. Φάνηκε να τρεμουλιάζει και σταμάτησε. Δοκίμασε πάλι να κινηθεί, έκαμε δυο κλωθογυρίσματα στον τόπο και στάθηκε πάλι σμίγοντας τη θάλασσα με τον ουρανό.

— Δεν κάναμε τίποτα, είπε πικραμένος ο καπετάνιος στο ναύκληρο.

— Το βλέπω και γω. Κάνε την πεντάλφα, καπετάνιε, και το κρίμα το παίρνω.

— Θεέ μου, ήμαρτον· ψιθύρισε αποφασιστικά εκείνος κάνοντας το σταυρό του.

[26]

Και με το λάζο χάραξε μια πεντάλφα απάνω στο κατάρτι και είπε τρεις φορές:

— Εν αρχή ην ο Λόγος και ο Λόγος ην προς τον Θεόν και Θεός ην ο Λόγος.

Και κάρφωνε το μαχαίρι στη μέση της πεντάλφας, σαν να το κάρφωνε στα σπλάχνα του θεριού.

Βρόντος ακούστηκε, λες κ' έσκασε κανόνι και

μέγα κύμα κύλησε επάνω στο κατάστρωμα. Σύ-
γκαιρα ο Καύκασος άστραψε και βρυχήθη τρανο-
λάλητα, δρόλαπας εξέσπασε κ' η Θάλασσα η φοβι-
σμένη άφρισε τώρα και μάνιασε απ' άκρη σ' άκρη
του πόντου.

— Ίσα πανιά! πρόσταξε ο καπετάνιος γοργά. Τις
γάμπιες! τους φλόκους! τα τρέγα!... Κατσάρετε τις
σκότες!

Ανοίξαμε τα πανιά και το μπάρκο έπιασε πάλι
τη γραμμή του.

*

* *

Τρεις βδομάδες αργότερα κατεβήκαμε στην Πόλη
φορτωμένοι. Εκεί έλαβα πρώτο γράμμα της μάνας
μου. Πρώτο γράμμα, πρώτο μαχαίρι στην καρδιά
μου.

[27]

«Παιδί μου, Γιάννη μου»· έλεγε η γριά. «Όταν
γυρίσης πάλι στο νησί με τη βοήθεια του Αϊ-Νικόλα
και την ευκή μου, δε θα είσαι πια καπετάνιου παιδί.

Πάει ο πατέρας σου, η όμορφη σκούνα πάει· πάνε
οι δόξες μου! Τα ρούφηξε όλα η Μαύρη Θάλασσα.
Τώρα δεν έχεις τίποτε παρά το χαμόσπιτο, εμένα την
άφτουρη και το Θεό. Γεια στα χέρια σου! Δούλεψε,
παιδί μου, και τίμα το Θείο σου. Αν σου μένη κάποτε
ξεδούλειο, στέλνε το ν' ανάβω το καντήλι του Άγιου
για την ψυχή του πατέρα σου».

Σταύρωσα τα χέρια μου, κοίταξα με βουρκωμένα
μάτια τη θάλασσα. Τα λόγια της γραφής μου φά-
νηκαν απόφωνο στα λόγια του πατέρα μου. Τόσα
χρόνια караβοκύρης και τώρα η χήρα του πρόσμενε
το δικό μου ξεδούλειο, για να κάμη τα κόλλυβά του!
Και κείνου το κορμί, τα σιδερένια μπράτσα ποιος
ξέρει τάχα σε τι χάλαρα δέρνονται, ποιος γλάρος τα
πετσοκόβει, ποιο κύμα να λευκαίνει τα ψιλόλιγνα
κόκκαλα!

Ωιμέ! Ανταμώσαμε για ύστερη φορά μόλις μπήκε
στη Θεοδοσία. Καθώς με είδε ψηλά να μαϊνάρω
τον τρίγκο, έκαμε το σταυρό του κι' έμεινε άφων'
άλαλος.

[28]

— Τι τον κοιτάς, καπετάν Αγγελή; του φωνάζει ο Καλιγέρης· δεν τον αλλάζω με τον καλύτερο ναύτη σου.

Εγώ διπλοπαρακάλουν ν' ανοίξη η θάλασσα να με καταπιή. Όσο ένιωθα απάνω μου το βλέμμα του, ησυχία δεν έβρισκα. Έτρεχα βιαστικός, από τη μια άκρη στην άλλη, κατέβαινα στην πλώρη, ανέβαινα στο κάσαρο, πέρναγα στις στραλιέρες, έπιανα τον αργάτη, δούλευα την τρόμπα. Εκείνος κατάλαβε πως τα είχα σαστισμένα και δε σηκώθηκε από τη θέση του· μόνο με ακολουθούσε με βλέμμα παραπονιά- ρικο σαν να μ' έβλεπε στο νεκροκρέβατο.

Την άλλη μέρα μ' έμπλεξε που πήγαινα στην πόλη. Μόλις τον αγνάντεψα, θέλησα να κρυφτώ· αλλ' από μακριά τόσο προσταχτικό ήταν το νόημά του, που τα πόδια μου κόπηκαν.

— Βρε παιδί μου, τι έπαθες; μου λέει. Το σκέ- φτηκες καλά τι θα κάμης;

Πρώτη φορά γνώρισα τη γλύκα της φωνής του.

Δε σάστισα όμως.

— Πατέρα, του είπα· το σκέφτηκα. Κακό και ψυχρό μπορεί να είναι το κίνημά μου· μα δε δύναμαι να κάνω αλλιώς. Δε μπορώ να ζήσω αλλιώς. Με

[29]

κράζ' η Θάλασσα. Μη θες να με μποδίσης. Άσε με κει που βρίσκομαι, γιατί θα πάρω τα μάτια μου και δε με ξαναβλέπεις.

Έκαμε το σταυρό του· στάθηκε λίγο, με κοίταξε κατάματα, κούνησε το κεφάλι.

— Καλά, παιδί μου, είπε· κάνε ό,τι σε φωτίση ο Θεός. Εγώ έκαμα το χρέος μου. Ούτε έξοδα λυπήθηκα ούτε λόγια· θυμήσου το, να μη με αναθεματάς αργότερα. Πήγαινε στην ευκή μου.

Ύστερή του ευκή, πρώτη μου θλίψη. Η Θάλασσα στο πρώτο μου ταξίδι πλήρωσε την αγάπη μου.

Έμεινα πια αναγκαστικός δουλευτής του καπετάν Καλιγέρη. Δουλευτής για το ψωμάκι. Το ψωμάκι το δικό μου και της καπετάνισσας. Αλλά με όλη τη συμβουλή της ούτε να τιμήσω ούτε να δουλέψω μπόρεσα

περισσότερο το Θείο μου. Αν είναι να δουλέψω ναύτης, σκέφτηκα, δόξα σοι ο Θεός, βρίσκονται κι' άλλα καράβια. Από να δέχομαι τις βρισιές του συγγενή μου, καλύτερα ενού ξένου. Αποφάσισα στο πρώτο λιμάνι να ξεμπαρκάρω με το καλό.

— Με το καλό, άσε και να ιδής· λέει ο καπετάν Καλιγέρης, όταν μάντεψε το σκοπό μου.

Πάω μια μέρα να του ζητήσω λάδι για το φαγί.

[30]

— Δεν έχει, μου λέει· το τρώει κείνος που κάθεται στο τιμόνι.

Πάω δεύτερη· το ίδιο. Πάω τρίτη· πάλι το ίδιο. Φυλάω και γω μια μέρα που ήμουν στο τιμόνι, παίρνω τον Αϊ-Νικόλα, τον δένω στο δοιάκι και το αφήνω μάρμαρο. Το καράβι άρχισε να γυρίζη σαν άμυαλο στη θάλασσα.

— Μπρε Γιάννη! φωνάζει ο καπετάνιος. Ποιον άφηκες στο τιμόνι;

— Εκείνον που τρώει το λάδι.

Οι ναύτες σκάνε τα γέλια. Θυμώνει.

— Να φύγης! μου λέει· γρήγορα τα ρούχα σου κι' όξω.

— Να φύγω· το λογαριασμό.

Με παίρνει στην κάμαρα κι' αρχίζει να στρώνη το λογαριασμό κατά τη συνήθειά του.

— Την τάδε μέρα συμφωνήσαμε· την τάδε μπήκες μέσα· την άλλη έφερες τα ρούχα σου, την άλλη φύγαμε, την άλλη έπιασες δουλειά. Δεν είναι έτσι; Ούτε πολλές ούτε λίγες. Πέντε ημερών μισθό μου έτρωγε. Πάλι καλά.

— Έτσι, του απάντησα.

Και βγήκα με δύο σβάντσικες στη Μεσσήνα.